

Nieuwsbrief SR Updates

Nummer 12, 2024

Redactie: prof. mr. J.S. Nan en mr. C.L. van der Vis.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2024:549](#) 09-04-2024

Heeft het hof de bewezenverklaring genoeg gemotiveerd en kon deze worden afgeleid uit de bewijsvoering?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2024:556](#) 09-04-2024

Welke eisen gelden voor doen van afstand van recht op rechtsbijstand, als niet-aangehouden verdachte die moet worden aangemerkt als kwetsbare verdachte, bij (eerste) politieverhoor kenbaar maakt geen gebruik te willen maken van recht op rechtsbijstand?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2024:550](#) 09-04-2024

Heeft het hof de bijzondere voorwaarde voldoende precies geformuleerd?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2024:565](#) 09-04-2024

Heeft de rechtbank bij de beslissing op het klaagschrift terecht tot uitgangspunt genomen dat geen beroep is ingesteld tegen de beschikking van de rechter-commissaris ex artikel 98 Sv?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2024:562](#) 09-04-2024

Heeft de rechtbank bij de beslissing op het klaagschrift terecht tot uitgangspunt genomen dat geen beroep is ingesteld tegen de beschikking van de rechter-commissaris ex artikel 98 Sv?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2024:551](#) 09-04-2024

Heeft het hof verzuimd te beslissen op de twee ter terechtzitting in hoger beroep gedane en op nadere terechtzitting in hoger beroep gehandhaafde voorwaardelijke verzoeken tot nader onderzoek naar e-mailbericht?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2024:563](#) 09-04-2024

Had de rechtbank ervan blijk moeten geven een onderzoek te hebben verricht naar de vraag of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit?

RECHTSPRAAK

Had de rechtbank ervan blijk moeten geven een onderzoek te hebben verricht naar de vraag of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit?

Had de rechtbank ervan blijk moeten geven een onderzoek te hebben verricht naar de vraag of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit?

Het cassatiemiddel klaagt over de ongegrondverklaring van het beklag tegen de op grond van artikel 94 en 94a Sv in beslag genomen voorwerpen. Het klaagt in het bijzonder dat de rechtbank, gelet op wat door de verdediging is aangevoerd over de belangen van de klager bij teruggave van de in beslag genomen voorwerpen, ervan blijk had moeten geven een onderzoek te hebben verricht naar de vraag of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

In geval van een beklag van de beslagene tegen een op de voet van artikel 94 Sv gelegd beslag dient de rechter te beoordelen of het belang van strafvordering het voortduren van het beslag vordert. Indien geen strafvorderlijk belang (meer) bestaat, wordt de teruggave van het in beslag genomen voorwerp gelast aan de beslagene, tenzij een ander redelijkerwijs als rechthebbende ten aanzien van dat voorwerp moet worden beschouwd (vgl. HR 3 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU2053). Het belang van strafvordering verzet zich tegen teruggave indien het veiligstellen van de belangen waarvoor artikel 94 Sv de inbeslagneming toelaat, het voortduren van het beslag nodig maakt. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer niet hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter, later oordelend, de verbeurdverklaring van het voorwerp zal bevelen en/of een ontnemingsmaatregel zal opleggen aan de klager.

De rechter is bij de beoordeling van het beklag over de inbeslagneming niet verplicht ambtshalve te onderzoeken of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Als echter door of namens de klager wordt aangevoerd

dat zijn persoonlijke belangen bij de opheffing van het beslag zwaarder moeten wegen dan het met artikel 94 en/of 94a Sv nagestreefde strafvorderlijk belang bij het voortduren daarvan, kan de rechter gehouden zijn blijk te geven van zo'n onderzoek.

De vraag wanneer de rechter blijk moet geven van een onderzoek naar de vraag of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, en – als dat het geval is – welke eisen moeten worden gesteld aan de motivering van zijn beslissing, laat zich niet in algemene zin beantwoorden, maar is afhankelijk van de concrete onderbouwing en de indringendheid van de door of namens de klager aangevoerde argumenten. Ook is van belang wat daarover door het openbaar ministerie wordt ingebracht. Verder komt betekenis toe aan het tijdsverloop sinds de beslaglegging en aan de termijn waarbinnen een beslissing in de hoofdzaak of in de ontnemingsprocedure redelijkerwijs valt te verwachten. Naarmate meer tijd is verstreken – en de klager dus al langer door het beslag wordt getroffen – kan meer gewicht toekomen aan de persoonlijke belangen van de klager bij de opheffing van het beslag. (Vgl. HR 31 januari 2023, ECLI:NL:HR:2023:128, r.o. 2.4.1 en 2.4.2.)

De rechtbank heeft ten aanzien van de in beslag genomen laptops en iPhone vastgesteld dat het strafrechtelijk onderzoek nog loopt en dat dat deels moet worden toegeschreven aan de weigering door de klager om wachtwoorden en inlogcodes te verstrekken. De rechtbank heeft geoordeeld dat het strafvorderlijk belang zich daarom verzet tegen teruggave van deze voorwerpen. Met de overweging dat, in het licht van de omvang van het strafrechtelijk onderzoek en ondanks de door de klager aangevoerde persoonlijke omstandigheden, het tijdsverloop geen aanleiding geeft voor een ander oordeel, heeft de rechtbank tot uitdrukking gebracht dat voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Over de in beslag genomen contante geldbedragen en de tegoeden op de privérekeningen van de klager heeft de rechtbank overwogen dat de klager op korte termijn zal worden gehoord naar aanleiding van het onderzoek naar zijn administratie en dat, afhankelijk van de verdere onderzoeksbevindingen, de bedrijfsbelangen van de klager zullen worden betrokken in de besluitvorming over het beslag. Daarin ligt als oordeel van de rechtbank besloten dat de persoonlijke belangen van de klager bij de opheffing van het beslag op het moment van de behandeling in raadkamer niet zwaarder wogen dan het strafvorderlijk belang bij het voortduren van het beslag.

Gelet op het vorenstaande heeft de rechtbank dus ervan blijk gegeven een onderzoek te hebben verricht naar de vraag of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het oordeel van de rechtbank daarover is ook niet onbegrijpelijk.

In de cassatieschriftuur wordt naar aanleiding van de overweging van de rechtbank dat de klager op korte termijn zal worden gehoord naar aanleiding van het onderzoek naar zijn administratie, nog naar voren gebracht dat ten tijde van de indiening van de cassatieschriftuur op 14 augustus 2023 'klager nog steeds niet aanvullend is gehoord zodat de door de rechtbank uitgesproken wens en aansporing van het O.M. ijdel is gebleken'. De Hoge Raad merkt naar aanleiding hiervan op dat in de cassatieprocedure geen rekening kan worden gehouden met nieuwe ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan na de behandeling van het klaagschrift door de feitenrechter. Het gestelde uitblijven van een door de officier van justitie aangekondigd nader (aanvullend) verhoor van de klager zou wel aanleiding kunnen zijn voor het opnieuw indienen van een klaagschrift, zodat het beklag opnieuw door de feitenrechter kan worden beoordeeld op grond van de informatie die op dat moment voorhanden is. (Vgl. HR 31 januari 2023, ECLI:NL:HR:2023:128, r.o. 2.5 en 2.6.)

Het cassatiemiddel faalt.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 09-04-2024

ECLI: ECLI:NL:HR:2024:563

Zaaknummer: 23/02150

Rechters: M.J. Borgers, M. Kuijer en C.N. Dalebout

Advocaten: R.J. Baumgardt en M.J. van Berlo

Wetsartikelen: 94 Sv en 94a Sv

RECHTSPRAAK

Heeft het hof verzuimd te beslissen op de twee ter terechtzitting in hoger beroep gedane en op nadere terechtzitting in hoger beroep gehandhaafde voorwaardelijke verzoeken tot nader onderzoek naar e-mailbericht?

Heeft het hof verzuimd te beslissen op de twee ter terechtzitting in hoger beroep gedane en op nadere terechtzitting in hoger beroep gehandhaafde voorwaardelijke verzoeken tot nader onderzoek naar e-mailbericht?

Het cassatiemiddel klaagt onder meer dat het hof niet heeft beslist op twee voorwaardelijke verzoeken die de verdediging op de terechtzitting in hoger beroep van 15 juni 2021 heeft gedaan.

Een verzoek als bedoeld in artikel 328 in samenhang met artikel 415 Sv om toepassing te geven aan artikel 315 Sv moet stellig, duidelijk en (voldoende) onderbouwd zijn.

Het hof heeft kennelijk geoordeeld dat het eerste voorwaardelijke verzoek – om de politie bij [C] onderzoek te laten doen naar ‘de eventuele valsheid’ van het e-mailbericht van 14 februari 2017 (van [betrokkene 3] aan de verdachte) – niet voldoet aan die eisen. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk. Daarbij neemt de Hoge Raad in aanmerking dat het hof heeft overwogen dat het rekeningnummer van de verdachte niet (ook) het rekeningnummer van [B] kan zijn en dat uit onderzoek van de IT-afdelingen van zowel [B] als [C] blijkt dat in de periode van 8 februari 2017 tot en met 20 februari 2017 geen e-mailwisseling heeft plaatsgevonden tussen de verdachte en [C]. Tegen die achtergrond heeft het hof verder kennelijk en niet onbegrijpelijk geoordeeld dat nadere toelichting behoefde dat en waarom nader onderzoek naar de valsheid van dat e-mailbericht bij [C] nodig zou zijn.

Het hof heeft verder kennelijk geoordeeld dat het tweede voorwaardelijke verzoek om (kort gezegd) de politie onderzoek te laten doen naar ‘eventuele financiële misstanden binnen het

bedrijf [B]', welk verzoek op de terechtzitting in hoger beroep van 15 juni 2021 is toegespitst op het laten horen van [betrokkene 1] over die 'eventuele misstanden', evenmin voldoet aan de hiervoor genoemde vereisten. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk. Daarbij neemt de Hoge Raad in aanmerking dat het verzoek niet inhield op welke 'eventuele misstanden' dit onderzoek zich zou moeten richten en op grond waarvan onderzoek naar die eventuele misstanden van belang is voor enige in de strafzaak op grond van artikel 348 en 350 Sv te nemen beslissing.

Gelet op het vorenstaande faalt de klacht dat het hof heeft verzuimd te beslissen op de door de raadvrouw gedane voorwaardelijke verzoeken.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 09-04-2024

ECLI: ECLI:NL:HR:2024:551

Zaaknummer: 22/01766

Rechters: V. van den Brink, Y. Bururma en A.E.M. Röttgering

Advocaten: J.L. L'Homme

Wetsartikelen: 348 Sv, 350 Sv, 415 Sv en 315 Sv

RECHTSPRAAK

Heeft de rechtbank bij de beslissing op het klaagschrift terecht tot uitgangspunt genomen dat geen beroep is ingesteld tegen de beschikking van de rechter-commissaris ex artikel 98 Sv?

Heeft de rechtbank bij de beslissing op het klaagschrift terecht tot uitgangspunt genomen dat geen beroep is ingesteld tegen de beschikking van de rechter-commissaris ex artikel 98 Sv?

Als in het kader van de uitvoering van een Europees onderzoeksbevel stukken in beslag zijn genomen en/of gegevens zijn vastgelegd die op een gegevensdrager zijn opgeslagen of vastgelegd, moet artikel 5.4.10 Sv zo worden begrepen dat voor de verschoningsgerechtigde – ook als de stukken en/of gegevens zijn in beslag genomen onder en/of vastgelegd bij een ander dan de verschoningsgerechtigde – de beklagmogelijkheid van artikel 552a Sv openstaat. Daarbij gelden in beginsel de uitgangspunten en regels die in de rechtspraak van de Hoge Raad zijn geformuleerd voor gevallen waarin een persoon met bevoegdheid tot verschoning als bedoeld in artikel 218 Sv met een beroep op zijn verschoningsrecht opkomt tegen de inbeslagneming van stukken en/of de vastlegging van gegevens. (Vgl. HR 15 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:1970, r.o. 4.3 en 4.4.)

Op grond van artikel 98 lid 1 Sv is het eerst aan de rechter-commissaris om te beslissen over het beroep op het verschoningsrecht dat is gedaan ten aanzien van stukken dan wel gegevens die zijn opgeslagen of vastgelegd op gegevensdragers. Als de rechtbank bij de behandeling van een op grond van artikel 552a Sv ingediend klaagschrift vaststelt dat de klager met betrekking tot in beslag genomen stukken of vastgelegde gegevens zich op zijn verschoningsrecht heeft beroepen en dat de rechter-commissaris daarover (nog) niet heeft beslist, moet zij de behandeling van het klaagschrift aanhouden en de zaak in handen van de rechter-commissaris stellen om een beschikking te geven als bedoeld in artikel 98 lid 1 Sv. (Vgl. HR 18 februari 2022, ECLI:NL:HR:2022:223, r.o. 4.6.)

Beslist de rechter-commissaris dat de inbeslagneming of, als het gaat om gegevens, de

kennisneming is toegestaan, dan moet gehandeld worden zoals in artikel 98 lid 3 Sv is bepaald. De beschikking van de rechter-commissaris moet aan de betrokken verschoningsgerechtigde moeten worden betekend, onder mededeling dat deze binnen veertien dagen tegen deze beschikking een klaagschrift kan indienen bij een in die mededeling aangeduid gerecht en ook dat niet tot kennisneming van de stukken of gegevens wordt overgegaan dan nadat onherroepelijk over het beklag van de verschoningsgerechtigde is beslist. (Vgl. HR 16 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1048, r.o. 4.2.3.)

Als de rechtbank bij de behandeling van het op grond van artikel 5.4.10 in samenhang met artikel 552a Sv ingediende klaagschrift vaststelt dat de beschikking van de rechter-commissaris nog niet overeenkomstig artikel 98 lid 3 Sv is betekend aan de betrokken verschoningsgerechtigde dan wel de termijn van veertien dagen voor het indienen van een klaagschrift op de voet van artikel 98 lid 4 Sv nog niet is verstreken, dan moet zij de behandeling van het klaagschrift aanhouden.

Als de verschoningsgerechtigde op grond van artikel 98 lid 4 Sv een klaagschrift indient tegen de beschikking van de rechter-commissaris en daarnaast een klaagschrift op grond van artikel 5.4.10 in samenhang met artikel 552a Sv indient, doet zich het geval voor dat gelijktijdig twee klaagschriften van de verschoningsgerechtigde aanhangig zijn bij de rechtbank die er allebei toe strekken dat de rechtbank beoordeelt of de stukken en/of gegevens waarvan de inbeslagneming dan wel vastlegging door de rechter-commissaris is toegestaan, onder het verschoningsrecht van de verschoningsgerechtigde vallen. Het verdient aanbeveling dat de rechter bevordert dat deze klaagschriften gevoegd worden behandeld en dat hij vervolgens in één beschikking een beslissing geeft op het beroep dat de verschoningsgerechtigde doet op zijn verschoningsrecht. (Vgl. HR 12 maart 2024, ECLI:NL:HR:2024:315, r.o. 2.4.)

De rechtbank heeft bij haar beslissing op het klaagschrift dat door de klager, een verschoningsgerechtigde, op grond van artikel 5.4.10 in samenhang met artikel 552a Sv is ingediend, de beslissing van de rechter-commissaris als bedoeld in artikel 98 lid 3 Sv tot uitgangspunt genomen, omdat – zo begrijpt de Hoge Raad – de rechtbank ervan uitging dat de beslissing van de rechter-commissaris onherroepelijk was geworden omdat tegen die beslissing geen klaagschrift is ingediend door de klager. Uit de stukken blijkt niet dat de beschikking van de rechter-commissaris als bedoeld in artikel 98 Sv is betekend aan de klager, zodat het in cassatie ervoor moet worden gehouden dat dit niet is gebeurd. Gelet op wat hierboven is overwogen, had de rechtbank de behandeling van het klaagschrift moeten aanhouden totdat de beschikking van de rechter-commissaris is betekend aan de klager en de termijn voor het indienen van een klaagschrift is verstreken.

Voor zover het cassatiemiddel hierover klaagt, slaagt het. Dit brengt mee dat bespreking van

het restant van het cassatiemiddel niet nodig is.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 09-04-2024

ECLI: ECLI:NL:HR:2024:562

Zaaknummer: 23/03721

Rechters: M.J. Borgers, T. Kooijmans en F. Posthumus

Advocaten: T.L.H. Kneepkens en C.M. Rijnsburger

Wetsartikelen: 98 Sv, 552a Sv en 5.4.10 Sv

RECHTSPRAAK

Heeft de rechtbank bij de beslissing op het klaagschrift terecht tot uitgangspunt genomen dat geen beroep is ingesteld tegen de beschikking van de rechter-commissaris ex artikel 98 Sv?

Heeft de rechtbank bij de beslissing op het klaagschrift terecht tot uitgangspunt genomen dat geen beroep is ingesteld tegen de beschikking van de rechter-commissaris ex artikel 98 Sv?

Het cassatiemiddel klaagt dat de rechtbank bij haar beslissing op het klaagschrift dat op 7 maart 2023 is ingediend op grond van artikel 5.4.10 in samenhang met artikel 552a Sv, tot uitgangspunt heeft genomen dat geen beroep is ingesteld tegen de beschikking die de rechter-commissaris op 3 april 2023 op grond van artikel 98 Sv heeft genomen, terwijl die beschikking niet is betekend aan de betrokken verschoningsgerechtigde en daarom niet onherroepelijk is geworden.

Als in het kader van de uitvoering van een Europees onderzoeksbevel stukken in beslag zijn genomen en/of gegevens zijn vastgelegd die op een gegevensdrager zijn opgeslagen of vastgelegd, en degene onder wie de stukken in beslag zijn genomen of bij wie gegevens zijn vastgelegd, die niet de verschoningsgerechtigde is, aanvoert dat een geheimhouder de bevoegdheid tot verschoning kan uitoefenen ten aanzien van de in beslag genomen stukken of de vastgelegde gegevens, dan is het eerst aan de rechter-commissaris om te beslissen over het beroep op het verschoningsrecht dat is gedaan. Dat brengt met zich dat, als de rechtbank bij de behandeling van een op grond van artikel 5.4.10 in verbinding met artikel 552a Sv ingediend klaagschrift vaststelt dat ten aanzien van in beslag genomen stukken of vastgelegde gegevens een beroep op het verschoningsrecht is gedaan en dat de rechter-commissaris daarover (nog) niet heeft beslist, zij de behandeling van het klaagschrift moet aanhouden en de zaak in handen van de rechter-commissaris moet stellen om een beschikking te geven als bedoeld in artikel 98 lid 1 Sv. (Vgl. HR 18 februari 2022, ECLI:NL:HR:2022:223, r.o. 4.6.)

Beslist de rechter-commissaris dat de inbeslagneming of, als het gaat om gegevens, de

kennisneming is toegestaan, dan moet gehandeld worden zoals in artikel 98 lid 3 Sv is bepaald. De beschikking van de rechter-commissaris zal aan de betrokken verschoningsgerechtigde moeten worden betekend, onder mededeling dat deze binnen veertien dagen tegen deze beschikking een klaagschrift kan indienen bij een in die mededeling aangeduid gerecht en tevens dat niet tot kennisneming van de stukken of gegevens wordt overgegaan dan nadat onherroepelijk over het beklag van de verschoningsgerechtigde is beslist. (Vgl. HR 16 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1048, r.o. 4.2.3.)

In het hierboven bedoelde geval kan zich de situatie voordoen dat in meerdere beklagprocedures het verschoningsrecht aan de orde is.

In de beklagprocedure van degene onder wie de stukken in beslag zijn genomen of bij wie gegevens zijn vastgelegd die niet de verschoningsgerechtigde is (hierna: de klager), moet het oordeel in de beklagprocedure van de verschoningsgerechtigde, als dat onherroepelijk is geworden, tot uitgangspunt worden genomen. Als in die laatste procedure onherroepelijk is beslist dat inbeslagneming van de stukken of de vastlegging van gegevens in strijd is met het verschoningsrecht, is het klaagschrift van de klager in zoverre gegrond en is kennisneming van die stukken of gegevens niet toegestaan.

In het geval dat het beroep van de verschoningsgerechtigde op zijn verschoningsrecht ongegrond wordt verklaard, moet de klager niet-ontvankelijk worden verklaard in zijn klaagschrift voor zover het de klachten over het verschoningsrecht betreft.

Als de verschoningsgerechtigde geen klaagschrift indient tegen de beslissing van de rechter-commissaris dat inbeslagneming of vastlegging van gegevens is toegestaan, moet het ervoor worden gehouden dat door de verschoningsgerechtigde geen beroep wordt gedaan op zijn verschoningsrecht. Ook in dat geval moet de klager niet-ontvankelijk worden verklaard in zijn klaagschrift voor zover het de klachten met betrekking tot het verschoningsrecht betreft. In deze gevallen geldt dat, zodra vaststaat dat een beroep op het verschoningsrecht niet is gedaan of (definitief) niet opgaat, van de stukken of gegevens kan worden kennisgenomen.

Als de klager in zijn klaagschrift ook andere klachten heeft opgeworpen tegen de inbeslagneming van stukken of de vastlegging van gegevens dan die betreffende het verschoningsrecht, zal over de gegrondheid daarvan nog moeten worden beslist in de beklagprocedure van de klager. (Vgl. HR 13 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3076, r.o. 2.5.3.)

Als de rechtbank bij de behandeling van het op grond van artikel 5.4.10 in verbinding met artikel 552a Sv ingediend klaagschrift vaststelt dat de beschikking van de rechter-commissaris nog niet overeenkomstig artikel 98 lid 3 Sv is betekend aan de betrokken verschoningsgerechtigde dan wel de termijn van veertien dagen voor het indienen van een

klaagschrift op de voet van artikel 98 lid 4 Sv nog niet is verstreken, moet zij de behandeling van het klaagschrift aanhouden.

De rechtbank heeft bij haar beslissing op het klaagschrift dat door de klager, die niet de verschoningsgerechtigde is, op grond van artikel 5.4.10 in samenhang met artikel 552a Sv is ingediend, de beslissing van de rechter-commissaris als bedoeld in artikel 98 lid 3 Sv, tot uitgangspunt genomen, omdat – zo begrijpt de Hoge Raad – de rechtbank ervan uitging dat de beslissing van de rechter-commissaris onherroepelijk was geworden omdat tegen die beslissing geen klaagschrift is ingediend door de verschoningsgerechtigde. In zijn beschikking van 9 april 2024, ECLI:NL:HR:2024:562 in de zaak van [betrokkene 1] (23/03721 Br), de betrokken verschoningsgerechtigde, heeft de Hoge Raad overwogen dat het in cassatie ervoor moet worden gehouden dat de beschikking van de rechter-commissaris als bedoeld in artikel 98 Sv niet is betekend aan [betrokkene 1]. Gelet op wat hierboven is overwogen, had de rechtbank de behandeling van het klaagschrift van de klager moeten aanhouden totdat de beschikking van de rechter-commissaris is betekend aan de verschoningsgerechtigde en de termijn voor het indienen van een klaagschrift is verstreken.

Het cassatiemiddel slaagt.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 09-04-2024

ECLI: ECLI:NL:HR:2024:565

Zaaknummer: 23/03720

Rechters: M.J. Borgers, T. Kooijmans en F. Posthumus

Advocaten: T.L.H. Kneepkens en M.D. Rijnsburger

Wetsartikelen: 98 Sv, 5.4.4 Sv, 5.4.10 Sv en 552a Sv

RECHTSPRAAK

Heeft het hof de bijzondere voorwaarde voldoende precies geformuleerd?

Heeft het hof de bijzondere voorwaarde voldoende precies geformuleerd?

Het cassatiemiddel klaagt dat de door het hof gestelde bijzondere voorwaarde betreffende het contactverbod met het slachtoffer en familieleden van het slachtoffer, voor zover deze inhoudt 'dat de veroordeelde zich aan de aanwijzingen houdt die door het openbaar ministerie, de reclassering en/of andere instanties worden gegeven' onvoldoende precies is geformuleerd.

Uit de wetsgeschiedenis volgt dat de wetgever met het oog op de rechtszekerheid en een doeltreffende invulling en uitvoering van het reclasseringstoezicht ten aanzien van alle bijzondere voorwaarden heeft beoogd dat de rechter deze in zijn vonnis 'zo gedetailleerd mogelijk' omschrijft (vgl. HR 8 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:1957).

Gelet op wat door het hof is overwogen, is de door het hof gestelde bijzondere voorwaarde betreffende het contactverbod dat 'de veroordeelde zich aan de aanwijzingen houdt die door het openbaar ministerie, de reclassering en/of andere instanties worden gegeven' in strijd met artikel 14c lid 2 aanhef en onder 5° Sr, voor zover deze ziet op aanwijzingen die worden gegeven door 'andere instanties', omdat de voorwaarde in zoverre onvoldoende precies is geformuleerd.

Het cassatiemiddel slaagt. De Hoge Raad zal zelf de zaak afdoen en de bijzondere voorwaarde vernietigen, voor zover deze betrekking heeft op 'andere instanties'.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 09-04-2024

ECLI: ECLI:NL:HR:2024:550

Zaaknummer: 22/00561

Rechters: V. van den Brink, A.E.M. Röttgering en C.N. Dalebout

Advocaten: G. Spong

Wetsartikelen: 14c Sr

RECHTSPRAAK

Welke eisen gelden voor doen van afstand van recht op rechtsbijstand, als niet-aangehouden verdachte die moet worden aangemerkt als kwetsbare verdachte, bij (eerste) politieverhoor kenbaar maakt geen gebruik te willen maken van recht op rechtsbijstand?

Welke eisen gelden voor doen van afstand van recht op rechtsbijstand, als niet-aangehouden verdachte die moet worden aangemerkt als kwetsbare verdachte, bij (eerste) politieverhoor kenbaar maakt geen gebruik te willen maken van recht op rechtsbijstand?

Wenk

Het cassatiemiddel ziet op het in de zaak met parketnummer 02-055357-19 bewezen verklaarde en klaagt over de verwerping door het hof van het verweer dat de als kwetsbaar aan te merken verdachte ten onrechte voorafgaand en tijdens het politieverhoor geen rechtsbijstand heeft gehad, en in het bijzonder over het kennelijke oordeel van het hof dat de verdachte rechtsgeldig afstand heeft gedaan van het recht op rechtsbijstand.

Het cassatiemiddel stelt de vraag aan de orde welke eisen gelden voor het doen van afstand van het recht op rechtsbijstand, als een niet-aangehouden verdachte die moet worden aangemerkt als een kwetsbare verdachte, bij het (eerste) politieverhoor kenbaar maakt geen gebruik te willen maken van het recht op rechtsbijstand.

Artikel 6 lid 3 onder c EVRM kent de verdachte het recht toe om zichzelf te verdedigen dan wel zich te laten bijstaan door een advocaat. Die verdragswaarborg komt ook tot uitdrukking in het Wetboek van Strafvordering. Op grond van artikel 28 Sv is de verdachte bevoegd zich te doen bijstaan door een gekozen of aangewezen raadsman.

De verdachte kan afstand doen van het recht op rechtsbijstand. In die mogelijkheid is voorzien in artikel 28a lid 1 Sv, dat een omzetting is van artikel 9 lid 1 Richtlijn 2013/48/EU. Deze afstand moet vrijwillig en ondubbelzinnig worden gedaan door de verdachte. Waar het gaat

om het doen van afstand in verband met het (eerste) politieverhoor, is van belang dat de verdachte ermee bekend is dat hij recht heeft op rechtsbijstand, dat hij wordt ingelicht over de gevolgen van het doen van afstand en dat hem wordt medegedeeld dat hij van zijn beslissing kan terugkomen. De voorschriften van artikel 27c en 28a lid 2 Sv waarborgen dat de verdachte alle hiervoor relevante informatie wordt verstrekt.

Als zich feiten en omstandigheden voordoen die met zich brengen dat de verdachte niet in vrijheid zijn wil heeft kunnen bepalen over het doen van afstand, is van vrijwillige afstand geen sprake.

Waar het gaat om het (eerste) politieverhoor van een aangehouden verdachte, geeft het Wetboek van Strafvordering voor een aantal gevallen aanvullende regels over de aanwijzing van een raadsman en het doen van afstand van het recht op rechtsbijstand. Dat is onder meer het geval als de aangehouden verdachte vanwege bijvoorbeeld een psychische stoornis of verstandelijke beperking een kwetsbare verdachte betreft, zoals bedoeld in artikel 28b lid 1 Sv. Op grond van artikel 28b lid 1 Sv moet dan een raadsman worden aangewezen. De rechtsbijstand van deze raadsman is op grond van artikel 43 lid 1 Wet op de rechtsbijstand voor de verdachte kosteloos. Verder kan de kwetsbare verdachte in zo'n geval op grond van artikel 28c lid 2 Sv alleen afstand doen van het recht op bijstand door een raadsman voorafgaand aan het eerste verhoor nadat hij door een raadsman over de gevolgen van die afstand is ingelicht.

In het geval dat een verdachte die niet is aangehouden, door de politie wordt verhoord, voorziet het Wetboek van Strafvordering niet in vergelijkbare bepalingen over de aanwijzing van een raadsman ten behoeve van een kwetsbare verdachte en het doen van afstand van het recht op rechtsbijstand door een kwetsbare verdachte. Door de Minister voor Rechtsbescherming en de Minister van Justitie en Veiligheid is het voornemen geuit de rechtspositie van niet-aangehouden kwetsbare verdachten te versterken (*Kamerstukken II* 2022/23, 36327, nr. 4, p. 60). Met het oog daarop is op 23 januari 2024 een ontwerp-wetsvoorstel voor een Wet versterking rechtsbijstand in het strafproces gepubliceerd, waarin onder meer nadere regels zijn opgenomen over rechtsbijstand van niet-aangehouden kwetsbare verdachten bij het (eerste) politieverhoor. Beoogd wordt hiermee invulling te geven aan de zorgplicht voor de bescherming van kwetsbare verdachten die voortvloeit uit Richtlijn 2013/48/EU (zie artikel 13 en preambule onder 51).

De omstandigheid dat het Wetboek van Strafvordering (vooralsnog) niet voorziet in specifieke, op het (eerste) politieverhoor van een niet-aangehouden kwetsbare verdachte toegesneden bepalingen, doet er niet aan af dat het voor de beantwoording van de vraag of zo'n verdachte vrijwillig afstand heeft gedaan van het recht op rechtsbijstand in verband met

het (eerste) politieverhoor, van belang kan zijn of de verdachte voorafgaand aan dat verhoor bijstand heeft gehad van een raadsman dan wel door een raadsman is voorgelicht over de gevolgen van het doen van afstand. Als daarvan geen sprake is geweest, moet de rechter zich er anderszins van vergewissen dat de verdachte – gegeven de concrete beperkingen die samenhangen met de kwetsbaarheid van de verdachte – redelijkerwijs in staat is geweest te oordelen over de mogelijke gevolgen van een afstand van het recht op rechtsbijstand en dus in vrijheid zijn wil heeft kunnen bepalen over het doen van afstand.

Als de rechter vaststelt dat de verdachte weliswaar tijdens het opsporingsonderzoek te kennen heeft gegeven afstand te doen van het recht op rechtsbijstand voorafgaand of tijdens een verhoor, maar die afstand niet rechtsgeldig is omdat de verdachte als gevolg van de met zijn kwetsbaarheid samenhangende concrete beperkingen niet in staat was zijn wil te bepalen, is in beginsel sprake van een vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv. Als daarover verweer wordt gevoerd, moet dat vormverzuim in de regel leiden tot uitsluiting van het bewijs van de verklaringen die de verdachte zonder rechtsbijstand heeft afgelegd tijdens het (eerste) politieverhoor. Dat rechtsgevolg hoeft echter niet noodzakelijkerwijs aan het vormverzuim te worden verbonden als bewijsuitsluiting niet nodig is ter verzekering van het recht van de verdachte op een eerlijk proces in de zin van artikel 6 EVRM, zoals daaraan mede door het EHRM uitleg is gegeven, waaronder in het bijzonder de arresten van 13 september 2016, nrs. 50541/08, 50571/08, 50573/08 en 40351/09 (*Ibrahim e.a./Verenigd Koninkrijk*) en 9 november 2018, nr. 71409/10 (*Beuze/België*).

Het hof heeft het verweer verworpen dat de als kwetsbaar aan te merken verdachte ten onrechte voorafgaand en tijdens het politieverhoor geen rechtsbijstand heeft gehad. Het hof heeft in dat verband kennelijk geoordeeld dat de verdachte niet als kwetsbare verdachte hoeft te worden aangemerkt en dat zij in dat licht bezien rechtsgeldig afstand heeft gedaan van het recht op rechtsbijstand. Dat oordeel is niet toereikend gemotiveerd. Het hof heeft immers vastgesteld dat bij de verdachte sprake is van een autismespectrumstoornis en/of persoonlijkheidsstoornis, maar heeft er geen blijk van gegeven te hebben onderzocht of, gelet op die stoornis of stoornissen, de verdachte redelijkerwijs in staat is geweest te oordelen over de mogelijke gevolgen van het doen van afstand van het recht op rechtsbijstand. Gelet daarop kunnen de door het hof in aanmerking genomen omstandigheden – kort gezegd – over het vermogen van de verdachte om vragen te begrijpen en over de betrouwbaarheid van haar verklaringen, het oordeel van het hof niet dragen.

Het cassatiemiddel slaagt.

De redactie, april 2024

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 09-04-2024

ECLI: ECLI:NL:HR:2024:556

Zaaknummer: 22/00665

Rechters: M.J. Borgers, Y. Bururma, A.L.J. van Strien, T. Kooijmans en F. Posthumus

Advocaten: G.J.P.M. Mooren

Wetsartikelen: 6 EVRM, 28 Sv, 28a Sv, 28b Sv en 27c Sv

RECHTSPRAAK

Heeft het hof de bewezenverklaring genoeg gemotiveerd en kon deze worden afgeleid uit de bewijsvoering?

Heeft het hof de bewezenverklaring genoeg gemotiveerd en kon deze worden afgeleid uit de bewijsvoering?

Het eerste cassatiemiddel klaagt dat het hof in strijd met artikel 359 lid 2 tweede volzin Sv niet in het bijzonder de redenen heeft opgegeven waarom het is afgeweken van een door de verdediging naar voren gebracht uitdrukkelijk onderbouwd standpunt over het ontbreken van bewijs voor de betrokkenheid van de verdachte bij de bewezen verklaarde inbraak. Het tweede cassatiemiddel klaagt dat het bewezen verklaarde medeplegen niet uit de bewijsvoering kan worden afgeleid. De cassatiemiddelen lenen zich voor gezamenlijke bespreking.

De cassatiemiddelen leiden niet tot cassatie. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 09-04-2024

ECLI: ECLI:NL:HR:2024:549

Zaaknummer: 21/01835

Rechters: V. van den Brink, Y. Buruma en A.E.M. Röttgering

Advocaten: Koevoets, R.W. R.W. Koevoets

Wetsartikelen: 359 Sv